

Accountantsverslag

over het boekjaar 2016

Aan de Raad
van de gemeente Rozendaal
Kerklaan 1
6891 CL Rozendaal

Doetinchem, 22 juni 2017
324601/327/105

Geachte Raad,

Wij hebben de jaarrekening 2016 van uw organisatie gecontroleerd. In dit verslag zijn de belangrijkste resultaten van onze controle weergegeven. 2016 was ons eerste controlejaar. Graag lichten wij dit verslag en de daarin opgenomen bevindingen en aanbevelingen nader aan u toe.

Het doel van dit verslag is u te informeren over onze bevindingen. Tevens hebben wij aanbevelingen opgenomen. U heeft aan ons voor de controle van de jaarrekening 2016 (bijzondere) aandachtspunten meegegeven. Hierover hebben wij ook gerapporteerd.

Wij hebben dit verslag in concept onder meer met de portefeuillehouder Financiën en de gemeentesecretaris besproken. Hun reactie is hierin - voorzover relevant - verwerkt.

Dit verslag is uitsluitend voor u bestemd en is niet bestemd om voor andere doeleinden te worden gebruikt.

Tot slot willen wij onze dank uitspreken voor de medewerking die ons gedurende de uitvoering van onze controlewerkzaamheden is verleend.

Met vriendelijke groet,

Stolwijk Kelderman

R.H. Gosselink RA

Inhoud

1. Inleiding	4
1.1. Onze opdracht	4
1.2. Onze onafhankelijkheid.....	4
2. Hoofdpunten uit de controle	4
2.1. Controleverklaring bij de jaarrekening 2016	4
2.2. Niet gecorrigeerde controleverschillen	4
2.3. Aandachtspunten van de Raad	5
2.4. Onzekerheden WMO en Jeugdbeleid	6
2.5. Belangrijkste bevindingen getrouwheid	7
2.6. Belangrijkste bevindingen rechtmatigheid	7
2.7. Verloop van de controle	9
3. Overige controlebevindingen en aanbevelingen	9
3.1. Inleiding	9
3.2. Riolerings	9
4. Kwaliteit interne beheersing 2016	9
4.1. Interne beheersing	9
4.2. Wat hebben wij gedaan?.....	10
4.3. Algemene beheersing.....	10
4.4. Belangrijkste resultaten van de extra maatregelen voor de jaarrekeningcontrole	11
4.5. Informatietechnologie	12
5. Financiële positie	12
5.1. Saldo van baten en lasten.....	12
5.2. Financiële positie en weerstandsvermogen.....	12
5.3. Bestemmingsreserves.....	12
5.4. Schuldbpositie	13
6. Jaarstukken	13
6.1. Kwaliteit van de jaarstukken	13
6.2. Naleving van de verslaggevingsregels	13
6.3. Jaarverslag en paragrafen	13
7. Single Information en Single Audit	13
8. Afsluiting	13

1. Inleiding

1.1. Onze opdracht

U heeft ons de opdracht verstrekt de jaarrekening 2016 van de gemeente Rozendaal te controleren. Onderdeel van de jaarrekening is de SiSa bijlage. Met deze bijlage legt het College verantwoording over de besteding van Rijksbijdragen af aan het Rijk.

Wij hebben onze controle uitgevoerd op basis van onze controlestandaarden voor de accountantscontrole. Daarnaast hebben wij het besluit accountantscontrole decentrale overheden (het BADO), de door u vastgestelde controleverordening (ex artikel 213 van de gemeentewet), het door u vastgestelde controleprotocol én het door u vastgestelde normenkader als basis voor de controle gebruikt.

De door ons voor de controle gehanteerde goedkeuringstolerantie voor fouten bedraagt € 56.000 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 168.000 (3% van de lasten). Voor SiSa hebben wij de voorgeschreven (lagere) goedkeuringstoleranties gehanteerd.

1.2. Onze onafhankelijkheid

Voor de uitvoering van onze controle is het belangrijk dat wij onafhankelijk zijn. De voor uw organisatie in 2016 door ons verrichte diensten passen binnen de regels van onafhankelijkheid. Onze teamleden zijn onafhankelijk van uw organisatie. Er zijn geen andere zaken die in strijd zijn met de onafhankelijkheidsregels.

2. Hoofdpunten uit de controle

2.1. Controleverklaring bij de jaarrekening 2016

Onze controleverklaring heeft 2 oordelen.

Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken over zowel de getrouwheid van de baten en de lasten over 2016 en van de financiële positie per 31 december 2016 als over de rechtmatigheid van de baten en lasten en van de balansmutaties over 2016.

Toelichting op de oordelen:

De door ons vastgestelde onzekerheden en fouten zijn lager dan de goedkeuringstolerantie van respectievelijk € 168.000 en € 56.000.

2.2. Niet gecorrigeerde controleverschillen

Met de financiële functionarissen hebben wij onze controlebevindingen besproken. Naar aanleiding hiervan zijn aanpassingen in de jaarrekening verwerkt. Deze zijn juist en volledig verwerkt.

Onderstaand hebben wij een overzicht opgenomen van niet in de jaarrekening 2016 verwerkte controleverschillen.

Met u hebben wij geen afspraak gemaakt welke afwijkingen wij in dit verslag vermelden. Wij rapporteren in ieder geval alle afwijkingen groter dan € 2.800 aan u.

Omschrijving	Fouten in €	Onzekerhe- den €	Verwij- zing verslag
Getrouwheid			
- Uitgaven zorgorganisaties		37.294	2.4.
- Persoonsgebonden budgetten (svb)		14.137	2.4.
- Niet verantwoorde omgevingsleges	13.610		2.5.2.
Totaal	13.610	51.431	
Rechtmatigheid			
- Uitgaven zorgorganisaties		37.294	2.4.
- Persoonsgebonden budgetten (svb)		14.137	2.4.
- Niet verantwoorde omgevingsleges	13.610		2.5.2.
Totaal	13.610	51.431	

2.3. Aandachtspunten van de Raad

2.3.1. *Grondexploitatie*

Per 31 december 2016 is per saldo (lasten minus baten) € 2,1 miljoen geïnvesteerd in het complex De Del.

Op de exploitatie de Del zijn door ons controles uitgevoerd op de juistheid en volledigheid van de lasten en baten. Hieruit bleek dat de deze juist en volledig zijn verantwoord.

Ook is vastgesteld dat de verwachte lasten en baten zijn gebaseerd op de juiste uitgangspunten voor de berekening.

Er is in 2016 geen winst verantwoord. De nog te maken kosten bedragen € 0,9 miljoen en de verwachte baten bedragen € 8,2 miljoen. De verwachting is dat de percelen in de Del in 2019 zijn verkocht. De totale winstverwachting bedraagt € 5,2 miljoen.

Het College heeft ervoor gekozen om de winsten in 2019 aan het eind van de complexduur te verantwoorden, consistent aan 2015. Wij adviseren u als Raad hierover een expliciet besluit te nemen. Fiscaal worden overigens tussentijds winsten verantwoord.

2.3.2. *Omgevingsleges school*

In de jaarrekening is een bedrag van ruim € 56.000 aan omgevingsleges verantwoord voor de bouw van de nieuwe school. De grondslag voor het heffen van deze leges staat genoemd in de verordening en is het moment van in behandeling nemen van de bouwaanvraag. Deze is in 2016 rechtmatig verantwoord.

2.3.3. *Onderhoud bestaande school*

Vanaf 2015 is de school zelf naast het binnenonderhoud ook verantwoordelijk voor het buitenonderhoud. De financieringsstromen lopen vanaf dat moment niet meer via de gemeente. De lasten voor de nieuwbouw en voor uitbreiding blijven wel de verantwoordelijkheid voor de gemeente, evenals schade als gevolg van bijzondere omstandigheden. Bij toekomstige renovatieprojecten moet er omtrent de financiering overleg plaatsvinden tussen de school en de gemeente.

e info@stolwijkkelderman.nl
www.stolwijkkelderman.nl

De gemeente is overigens wel volledig verantwoordelijk voor het onderhoud van gymnastieklokalen.

De Raad van een gemeente kan te allen tijde beslissen gelden aan te wenden voor het onderhoud van de school.

2.3.4. Activering kosten nieuwe school

Als onderdeel van onze controle hebben wij de investeringen gecontroleerd op basis van een steekproef, waaronder investeringen in de school. Deze waren juist verantwoord.

Uw Raad heeft voor de school 3 kredieten ter beschikking gesteld. Twee ten laste van de bestemmingsreserves Algemene mobiele reserve én de reserve Onderwijs algemeen, ter grootte van samen € 685.000 voor de voorbereidingskosten en één ter grootte van € 4,3 miljoen voor de bouw van de school.

2.3.5. Sociaal Domein en weerstandsvermogen

Zie hiervoor 2.4. en 5.2.

2.4. Onzekerheden WMO en Jeugdbeleid

De lasten voor de uitbestede diensten van uw gemeente voor de uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en voor de Jeugdwet kunnen als volgt worden gespecificeerd:

- Zorg in natura, WMO begeleiding en Jeugdzorg	€ 140.568
- Persoonsgebonden budgetten Sociale Verzekeringsbank	€ 14.137
- Totale uitgaven	€ 154.705
- Eigen bijdrage CAK	€ 43.110 (baten)
- Totaal	€ 111.595

Voor een bedrag van € 109.886 voor de uitgaven aan zorgorganisatie voor de WMO en voor de jeugdzorg zijn goedkeurende controleverklaringen van hun accountants ontvangen, voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid van de lasten. Dit is inclusief een bedrag van € 6.612 waarbij een controleverklaring is getekend door een niet in het Register ingeschreven accountant. Dit bedrag is meegenomen als onzekerheid. Hierdoor komt het totaal uit op € 103.273 waar een goedkeurend controleverklaring aan ten grondslag ligt. Voor het resterende deel van de uitgaven aan zorgorganisaties - € 37.295 - hebben uw gemeente en wij óf geen controleverklaring ontvangen óf bevatte de controleverklaring een niet-goedkeurend oordeel van de accountant.

Voor wat betreft de persoonsgebonden budgetten (sociale verzekeringsbank, € 14.137) hebben wij ook geen zekerheid over de rechtmatigheid en de getrouwheid van de lasten ontvangen omdat door uw gemeente hierover niet voldoende controle informatie is ontvangen en ook zelf (vanwege de omvang van de werkzaamheden) onvoldoende controlewerkzaamheden heeft uitgevoerd.

Uw gemeente heeft overigens van de Sociale Verzekeringsbank een brief ontvangen waarin is aangegeven dat de verstrekte persoonsgebonden budgetten voor circa 31% onrechtmatig zijn geweest. Wij hebben met deze brief onvoldoende controle informatie ontvangen.

De totale onzekerheid over de lasten voor de WMO en het Jeugdbeleid bedragen derhalve € 51.431, voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid.

e info@stolwijkkelderman.nl
www.stolwijkkelderman.nl

Wij gaan op korte termijn met de financiële functionarissen in overleg welke maatregelen uw gemeente voor 2017 verder kan treffen teneinde meer zekerheid over de uitgaven voor de WMO en het Jeugdbeleid te verkrijgen.

2.5. Belangrijkste bevindingen getrouwheid

2.5.1. *Inleiding*

Bij de controle van de getrouwheid beoordelen wij of de baten en lasten en de mutaties in de balans tijdig, juist en volledig zijn verantwoord.

Onze belangrijkste bevindingen voor de getrouwheid betreffen:

2.5.2. *Omgevingsleges*

De grondslag voor het heffen van omgevingsleges is het (moment van) in behandeling nemen van de aanvraag van de omgevingsvergunning. Uw gemeente verwerkt deze omgevingsleges evenals in voorgaande jaren in het jaar waarin de omgevingsvergunning wordt afgegeven. Dit is niet juist.

Dit heeft tot gevolg dat voor een bedrag van circa € 13.610 aan leges in 2016 zou moeten worden verantwoord, wat niet is gebeurd. Dit bedrag hebben wij zowel voor de getrouwheid als de rechtmatigheid, als fout meegenomen in de controleverschillen.

Wij adviseren u de omgevingsleges te verwerken in het jaar waarin de aanvraag in behandeling wordt genomen.

2.5.3. *Liquidatie Presikhaaf bedrijven*

Uw gemeente neemt deel in Presikhaaf bedrijven (werkvoorziening Midden Gelderland). De jaarlijkse bijdrage van uw gemeente hieraan is € 48.000. In 2015 heeft Presikhaaf Bedrijven een verlies verantwoord van € 14,6 miljoen. Besloten is het werkvoorzieningsschap af te bouwen. Deze afbouw is naar verwachting in 2020 gerealiseerd. Welke lasten hieruit voor uw gemeente voortvloeien is nog niet bekend. Overigens heeft uw gemeente hiervoor een reserve beschikbaar ter grootte van € 47.141.

2.5.4. *Vennootschapsbelasting*

Uw gemeente is vanaf 2016 belastingplichtig voor de grondexploitatie. Er zijn Nederland breed nog heel veel vragen over de wijze van berekening. Door uw gemeente is een voorlopige berekening opgesteld voor de vennootschapsbelasting voor het jaar 2016. Deze is als uitgangspunt gebruikt voor de jaarrekening 2016. De berekening is opgesteld door een belastingadvieskantoor. In deze jaarrekening is op grond daarvan een vennootschapsbelastinglast meegenomen van € 24.000.

2.6. Belangrijkste bevindingen rechtmatigheid

2.6.1. *Inleiding*

Bij de controle van de rechtmatigheid beoordelen wij of de lasten en baten en de balansmutaties juist, tijdig, volledig én met de geldende wet- en regelgeving zoals opgenomen in het normenkader in overeenstemming zijn geweest. Wij hebben de baten en lasten en de balansmutaties over 2016 gecontroleerd op rechtmatigheid.

Wij hebben de voorgeschreven criteria van rechtmatigheid onderzocht:

e info@stolwijkkelderman.nl
www.stolwijkkelderman.nl

2.6.2. Begrotingscriterium

De Raad heeft besloten met 10 programma's te werken. U heeft het College toestemming gegeven om binnen de bandbreedtes van de beleidsregels, die u heeft samengesteld, te opereren. Het College legt verantwoording af over de besteding op de programma's.

Wij hebben gecontroleerd of de begrotingsregels door het College zijn nageleefd.

De begrote lasten op 7 programma's en de Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien zijn onderschreden en daarmee zijn de uitgaven hiervoor rechtmatig geweest. De lasten op de 3 programma's Onderwijs en Financieel beleid en Bestuursorganen intern en extern zijn met respectievelijk € 172.035, € 29.351 en € 8.278 overschreden.

Als accountant hebben wij hiervoor gecontroleerd of er:

- Compenserende hogere baten zijn en/of
- De hogere lasten niet tijdens de laatste tussentijdse rapportage aan u gemeld konden worden en/of
- De extra lasten binnen het beleid passen en/of
- De overschrijding adequaat in de jaarrekening is toegelicht.

Wij hebben gezien dat voor deze overschrijdingen aan de bovenstaande eisen voldaan is en daarmee zijn deze niet als controleverschil aangemerkt. Dit is ook toereikend toegelicht in de jaarrekening 2016.

Daarnaast hebben wij vastgesteld dat de uitgaven voor investeringen hebben plaatsgevonden binnen de door u afgegeven kredietruimte.

2.6.3. Voorwaardencriterium

Wij hebben vastgesteld of de financiële beheershandelingen zijn verricht in overeenstemming met het door u vastgestelde normenkader voor het jaar 2016. Onze belangrijkste bevindingen - naast die over de WMO en de Jeugdzorg - betreffen.

1. Rechtmatigheid van de aanbestedingen

Op basis van een inkoopanalyse hebben wij de rechtmatigheid van de inkoop gecontroleerd. Hieruit is gebleken dat de aanbestedingen rechtmatig zijn geweest. Overigens hebben wij het College erop geattendeerd dat de Europese aanbestedingsregels per 1 april 2016 zijn gewijzigd. Wij hebben het College geadviseerd de huidige wijze van inhuur van personeel te toetsen aan deze nieuwe regels.

2. Sociale uitkeringen

U heeft besloten het verstrekken van bijstandsuitkeringen uit besteden aan de gemeente Rheden. De controle van rechtmatigheid en getrouwheid van de verstrekte uitkeringen heeft door ons plaatsgevonden. Wij hebben vastgesteld dat de uitkeringen rechtmatig zijn verstrekt. Echter bleek dat 1 cliënt een te lage uitkering (€ 170) heeft ontvangen omdat indexering onterecht niet heeft plaatsgevonden. Aangegeven is dat dit met terugwerkende kracht wordt aangepast en uitgekeerd. Het betrof overigens een incident. Deze fout was niet aan de gemeente Rozendaal gerapporteerd.

3. Schatkistbankieren

Uw College en wij hebben geconstateerd dat gedurende het jaar het drempelbedrag voor het zelf aanhouden van liquide middelen (voor uw gemeente bijna € 250.000), eenmalig is overschreden. Dit is in de toelichting op de balans beschreven.

2.6.4. Criterium van misbruik en oneigenlijk gebruik

Wij hebben vastgesteld dat de lasten, baten en balansmutaties niet tegenstrijdig zijn geweest met de regels voor misbruik en oneigenlijk gebruik.

2.7. Verloop van de controle

Met uw gemeente hebben we samen opgetrokken om de jaarrekening zo efficiënt mogelijk te kunnen controleren. Ons zijn de stukken aangereikt die we nodig hadden om de controle te kunnen uitvoeren. Gezien de beperkte tijd die uw organisatie heeft om deze stukken te verzamelen hebben wij zelf veel werkzaamheden gedaan, zoals voor de sociale uitkeringen en de grondexploitatie.

Wij hebben met de financiële functionarissen afgesproken voor 2017 meer voorbereidende werkzaamheden op een eerder moment te verrichten, zodat de controlewerkzaamheden in 2017 efficiënter kunnen worden uitgevoerd.

3. Overige controlebevindingen en aanbevelingen

3.1. Inleiding

Naast de in hoofdstuk 2 genoemde bevindingen hebben wij de volgende bevindingen en aanbevelingen met het College gedeeld.

3.2. Riolering

Investerings in de riolering worden conform de door u vastgestelde nota Afschrijvingsbeleid in 30 jaar afgeschreven. Dit is een bewuste keuze geweest. De kapitaallasten en de rioolheffingen worden via een egalisatievoorziening jaarlijks verevend. De afschrijvingstermijn is de gemiddelde termijn voor de gebruiksduur van de investeringen in de riolering. Deze investeringen bestaan uit alle onderdelen die voor de riolering zijn aangelegd. De werkelijke gebruiksduur varieert per onderdeel.

Wij hebben het College geadviseerd de gebruiksduur op basis van de gerealiseerde termijn in de komende jaren te evalueren en de uitkomst daarvan financieel te verwerken.

4. Kwaliteit interne beheersing 2016

4.1. Interne beheersing

Als onderdeel van onze controlewerkzaamheden hebben wij de kwaliteit van de voor het samenstellen van de jaarrekening belangrijke processen gecontroleerd. Onze bevindingen en aanbevelingen hierover hebben wij in januari 2017 aan het College gerapporteerd. Onze belangrijkste aanbevelingen voor wat betreft de algemene besturing en beheersing zijn in dit hoofdstuk opgenomen, alsmede de wijze waarop wij hiermee zijn omgegaan.

4.2. Wat hebben wij gedaan?

Wij hebben in het kader van onze controle-opdracht een interimcontrole uitgevoerd. Hierbij hebben wij de administratieve organisatie en interne beheersing van de belangrijkste processen, voor zover van belang voor onze jaarrekeningcontrole, beoordeeld en gecontroleerd. Wij hebben tijdens de interimcontrole alleen de inrichting en het bestaan van de inrichting vastgesteld en hebben de werking nog niet getoetst. Wel zijn intern reeds interne controlewerkzaamheden uitgevoerd, waarvan wij ook gebruik hebben gemaakt bij de controle. De hierin opgenomen sturings- en beheersingsmechanismen, alsmede het zelfcontrolerende vermogen en het management control systeem van uw organisatie, staan hierbij centraal. Dit is het eerste jaar dat wij de controle van de jaarrekening van de gemeente Rozendaal uitvoeren. Daarom hebben wij in de managementletter onze belangrijkste verwonderpunten opgenomen.

De werkzaamheden hebben zich primair gericht op de onderbouwing van de controleverklaring bij de jaarrekening. Wij beoordelen in hoeverre de interne organisatie de risico's op fouten in de jaarrekening en rechtmatigheid afdekt. Vervolgens bepalen wij het effect hiervan op de gegevensgerichte werkzaamheden die wij tijdens de jaarrekeningcontrole uitvoeren. Daarnaast signaleren wij vanuit de controle verbeter- c.q. adviespunten ten aanzien van de verdere ontwikkeling van de interne beheersing.

4.3. Algemene beheersing

4.3.1. *Kleine organisatie/cultuur*

De omvang van uw organisatie is zeer beperkt. Daardoor kunnen niet altijd de benodigde controlemaatregelen en functiescheidingen worden aangebracht. Wij hebben in onze advisering hiermee rekening gehouden. Bij het ontbreken van belangrijke beheersingsmaatregelen zullen wij samen met het College bepalen welke extra gegevensgerichte controlemaatregelen voor de balanscontrole (moeten) worden uitgevoerd en wie wat doet. Er is een hands on cultuur. Als er knelpunten zijn, dan worden deze samen opgelost.

4.3.2. *Besturings- en beheersingsinstrumenten*

De begroting, de tussentijdse cijfers en de jaarrekening zijn qua inrichting voldoende en vormen een goede basis voor kaderstelling en controle.

4.3.3. *Interne controle*

Er is een systeem van interne controle, een intern controleprogramma en een intern controleur die interne controles uitvoert. Het College staat open voor controles en wil graag verbeteren als het kan en past. De resultaten van de laatste onderzoeken van de waarderingskamer en de GBA audit waren beide positief.

4.3.4. *Governance*

Wij adviseren u een controlecommissie in te stellen, met als doel de controlerende rol van de Raad te verstevigen.

4.3.5. *Normen en kaders*

Het normenkader over het betreffende kalenderjaar vormt de basis voor de rechtmatigheidscontrole door de interne controleur en de accountant. Het normenkader wordt momenteel jaarlijks achteraf vastgesteld. Het College heeft aangegeven het normenkader jaarlijks vooraf te actualiseren en het controleprotocol door de Raad voor meerdere jaren (vooraf) vast te stellen.

Voor een adequate controle is het van belang dat het normenkader juist en volledig is. Dat is soms moeilijk vast te stellen. Alle verordeningen worden in principe op de website gezet. Wij hebben het College geadviseerd de volledigheid hiervan voortdurend te controleren en de verordeningen actueel te houden.

De verordeningen 212, 213 en 213a, alsmede de rekenkamercommissieverordening waren gedateerd. Intern is dit reeds geconstateerd en deze zijn geactualiseerd. Wij hebben geadviseerd deze verordeningen in overeenstemming te brengen met de werkelijkheid en deze te handhaven.

4.3.6. *Risico's*

Uw College heeft geen specifiek risico, fraude- en integriteitsbeleid geformuleerd. Wij adviseren u dit wel te doen. Hierin kunnen de relevante kernwaarden worden vastgelegd en welke risico's er zijn, welke maatregelen het College heeft getroffen en hoe met fraude- en integriteitschendingen in uw gemeente wordt omgegaan. Ook het bespreken hiervan binnen het management, het College en de Raad is belangrijk. De toets op de naleving hiervan hebben wij het College vervolgens geadviseerd uit te voeren. Overigens voert het College normaliter wel jaarlijks een frauderisicoscan uit. In 2016 is dit niet gebeurd. In 2017 is het de planning dit wel te doen. Ook hebben wij het College aangeraden meer interne controlewerkzaamheden gedurende het jaar uit te voeren.

Overigens zijn diverse maatregelen getroffen, zoals het opstellen van een gedragscode en klokkenluiderregeling, inkoop- en aanbestedingsbeleid, procesinrichting en een intern controleplan.

4.4. Belangrijkste resultaten van de extra maatregelen voor de jaarrekeningcontrole

Tijdens de interimcontrole hebben wij onvolkomenheden in de processen vastgesteld en gerapporteerd in de managementletter. Wij hebben op grond van de bevindingen zelf aanvullende controlemaatregelen uitgevoerd, teneinde de getrouwheid van de jaarrekening 2016 en de rechtmatigheid van de lasten en baten en de balansmutaties in 2016 te kunnen vaststellen. De resultaten hiervan waren als volgt:

1. Op de grondexploitaties hebben wij controles uitgevoerd op de juistheid en volledigheid van de lasten en baten. Ook is gecontroleerd of de verwachte lasten en baten zijn gebaseerd op de juiste uitgangspunten voor de berekening. Hieruit bleek dat de calculaties voldoende waren en er zijn geen aanpassingen gedaan.
2. Wij hebben een inkoopanalyse uitgevoerd op inkopen groter dan € 50.000. De aanbestedingen zijn conform de in het normenkader opgenomen aanbestedingsregels verricht.
3. Voor de controles voor de uitgaven in het kader van de WMO en de Jeugdwet heeft uw gemeente en hebben wij niet voldoende verantwoordings- en controle informatie mogen ontvangen om volledige zekerheid over de getrouwheid en de rechtmatigheid van de lasten te verkrijgen. Overigens is er wel meer controle informatie beschikbaar dan in 2015.
4. De juistheid van de leges is vastgesteld.
5. De volledigheid van de huurbaten is eveneens vastgesteld.
6. De juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van de begrotingsmutaties is vastgesteld.
7. Voor de subsidieverstrekingen hebben wij vastgesteld dat deze juist en volledig zijn verwerkt. Wij hebben het College aandacht gevraagd voor een juiste naleving van de subsidieverordening voor wat betreft de formulieren en de tijdigheid.
8. De factuur voor het leerlingenvervoer is juist verwerkt.

e info@stolwijkkelderman.nl
www.stolwijkkelderman.nl

9. Voor wat betreft de voor ons niet zichtbare controles die wel worden uitgevoerd in de organisatie hebben wij aanvullende controlewerkzaamheden verricht. Hieruit zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen.

4.5. Informatietechnologie

Omdat de informatietechnologie erg belangrijk is voor het beheersen van de geld- en goederenstromen en voor een veilig gegevensbeheer en -transport, hebben wij de beheersingsomgeving voorzover relevant voor onze controle beoordeeld.

Hieruit bleken geen bijzonderheden vanuit onze controlewerkzaamheden.

5. Financiële positie

5.1. Saldo van baten en lasten

Het saldo van de lasten en baten over het jaar 2016 bedraagt € 7.954 negatief tegenover begroot € 60.572 negatief voor verwerking van de reserve mutaties en € 196.253 positief tegenover 39.736 positief begroot, na verwerking van de reservemutaties.

De belangrijkste afwijkingen zijn per programma toegelicht. Wij hebben het College het verbeteringsadvies meegegeven de toelichtingen (nog) meer te richten op de redenen van de afwijkingen. De teksten zijn vaak gericht op het constateren van de verschillen zelf. Overigens zijn de teksten wel van een goede kwaliteit.

5.2. Financiële positie en weerstandsvermogen

Het eigen vermogen van uw gemeente bedraagt per jaareinde bijna € 7,8 miljoen, waarvan € 4,4 miljoen beschikbaar is in de algemene reserve. Deze is formeel vrij besteedbaar. Wel dient u er rekening mee te houden dat u een aantal besluiten heeft genomen ter besteding van dit bedrag. Formeel is het bedrag voor u vrij besteedbaar en mag u als Raad wijzigingen aanbrengen in de besteding.

Uw gemeente beschikt incidenteel volgens de door de organisatie gemaakte berekeningen over voldoende weerstandsvermogen.

De incidentele weerstandscapaciteit (beschikbaar incidenteel weerstandsvermogen) bedraagt € 4,4 miljoen, tegenover een ingeschat incidenteel risico (benodigd incidenteel weerstandsvermogen) van afgerond € 0,6 miljoen.

Het structurele weerstandsvermogen (beschikbaar structureel weerstandsvermogen) is met € 50.000 lager (en daarmee onvoldoende) dan het ingeschatte structurele risico (benodigd structureel weerstandsvermogen) van € 108.750.

Het inschatten van risico's is ontzettend moeilijk. In de werkelijkheid zijn er grotere afwijkingen mogelijk op de baten en de lasten.

5.3. Bestemmingsreserves

Uw Raad heeft in totaal 13 bestemmingsreserves ingesteld. De dotaties en onttrekkingen aan de bestemmingsreserves beïnvloeden het resultaat en geeft aanvullende administratieve lasten.

Wij adviseren u te overwegen het aantal bestemmingsreserves tot een minimum te beperken, zodat u een beter inzicht heeft in het werkelijke resultaat en in de financiële positie en meer flexibiliteit heeft om te manoeuvreren.

e info@stolwijkkelderman.nl
www.stolwijkkelderman.nl

5.4. Schuldpositie

Uw gemeente heeft per 31 december 2016 geen langlopende schulden. De gemiddelde schuldenlast van alle gemeenten in Nederland bedraagt circa € 2.000. Uw gemeente heeft een goede en gezonde financiële positie.

6. Jaarstukken

6.1. Kwaliteit van de jaarstukken

De jaarstukken bestaan uit 3 onderdelen: De programma's, de paragrafen en de jaarrekening.

Wij vinden de structuur van de jaarstukken duidelijk. De jaarrekening 2016 is compact en goed leesbaar. De kwaliteit van de toelichtingen is voldoende. In het benoemen van de redenen van over- en onderschrijdingen zijn verbetermogelijkheden.

6.2. Naleving van de verslaggevingsregels

Wij hebben gecontroleerd of de bepalingen in het Besluit Begroting en Verantwoording zijn nageleefd. Hierin hebben wij geen (belangrijke) afwijkingen vastgesteld. Op ons advies zijn enkele aanpassingen aangebracht om te voldoen aan de verslaggevingsregels.

6.3. Jaarverslag en paragrafen

Het jaarverslag en de paragrafen voldoen aan de minimale eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording. Wij hebben geen tegenstrijdigheden vastgesteld tussen deze stukken en de jaarrekening 2016.

7. Single Information en Single Audit

Wij hebben als onderdeel van onze controle de SiSa bijlagen gecontroleerd. Wij hebben geen onzekerheden en/of fouten geconstateerd.

In de onderstaande voorgeschreven tabel hebben wij onze bevindingen gerapporteerd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang €	Toelichting
SZW G2B	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69_deel openbaar lichaam 2016	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
SZW G3B	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_deel openbaar lichaam 2016	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

8. Afsluiting

Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn en zijn graag bereid nadere informatie te verstrekken.

e info@stolwijkkelderman.nl
www.stolwijkkelderman.nl